

Kocaeli **ilahiyat** Dergisi

ISSN: 2564-677X

Kocaeli Theology Journal

**İLÂHİYAT FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN GÖZÜYLE
KELÂM'A BAKIŞ
(KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ ÖRNEĞİ)***

**A PERSPECTIVE ON KALÂM FROM THE EYES OF THE FACULTY OF
THEOLOGY STUDENTS
(CASE OF KOCAELİ UNIVERSITY FACULTY OF THEOLOGY)**

Recai ÇETRES

Dr. Öğr. Üyesi, Kocaeli Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri Kocaeli/ Türkiye
recai.cetres@kocaeli.edu.tr orcid.org/0000-0003-3725-6280

Makale Bilgisi / Article Info

Makale Türü / Article Types: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 26 Nisan 2022 / 26 April 2022

Kabul Tarihi / Accepted: 05 Haziran 2022 / 05 June 2022

Yayın Tarihi / Published: 25 Haziran 2022 / 25 June 2022

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Haziran 2022 / June 2022

Cilt: 6, Sayı: 1 Volume: 6, Issue: 1, Sayfa / Pages: 174-208

Cite as / Atıf: Çetres, Recai. "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Gözüyle Kelâm'a Bakış (Kocaeli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği) [A Perspective on Kalâm From The Eyes of The Faculty of Theology Students (Case of Kocaeli University Faculty of Theology)]". Kocaeli İlahiyat Dergisi-Kocaeli Teology Journal, 6/1 (Haziran/June 2022), 174-208.

İntihal: Bu makale, intihal tarama programlarıyla taranmış ve intihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned with plagiarism screening programs and plagiarism has not been detected.

Etik Beyan: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği yazar(lar) tarafından beyan olunur.

Ethical Statement: It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

OPEN ACCESS

Web: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kider>

* Etik kurulu belgesi makalenin sonuna eklenmiştir.

Öz

İslâmiyet, doğuşundan günümüze kadar geçen süre içerisinde insanlığın üzerinde yoğunlaşmış ilgi ve alakalarının olumlu veya olumsuz yönde arttığı bir din olduğunu müşahade etmekteyiz. Daha İslâmiyet'in doğuşunu izleyen ilk asırdan itibaren yakından ve uzaktan farklı inanç ve kültürlerle mensup toplumlar tarafından çeşitli yönleriyle incelenmeye alındığını görürüz. İslâmiyet'in fetihler sonucu hızlı bir şekilde yayılması, Müslümanların farklı dinlere mensup toplumlarla karşılaşması, farklı kültür ve ekonomik durumlarda dahil olmak üzere beklenmedik bir durumla karşılaştıkları bilinen bir gerçektir. Son din olan İslâm dininin bütün yönleriyle ele alınıp, farklı din ve inançlara karşı yerini ve konumunu belirleyip bunlar karşısında kendi bütünlüğünü koruma ihtiyacı hasıl olmuştur. Böylece bir yandan kendi müntesiplerinin inançlarını pekiştirirken diğer yandan karşı tarafın yanlışlarını ortaya koyarak bir sistem oluşturmuştur. Bu sistemi oluşturup İslâm dininin diğer inançlar karşısında yeri ve konumunu belirleyip sağlamlaştıran Akâid ve Kelâm ilmi olmuştur. Günümüzde İslâm inanç sistemine aykırı birçok düşüncenin oluştuğunu bunun asırlardan beri süre gelen tahribatının giderek arttığına şahit olmaktadır. Bugün farklı toplumlar tarafından kabul edilen Ateizm, Deizm, Pozitivizm, Rasyonalizm, Materyalizm, Nihilizm, Agnostisizm, Evrimcilik ve Darwinizm, Panteizm, Panenteizm ve Freud Psikanalizm gibi farklı düşüncelerle beslenen bu akımlarla mücadele zaruretinin hasıl olduğu izahtan varestedir.

Anahtar Kelimeler: Kelâm, Akaid, İlahiyat Fakültesi Öğrencileri, Kocaeli İlahiyat, müfredat

Abstract

We observe that Islam is a religion on which humanity has concentrated and their interest has increased in a positive or negative way, from its birth to the present. Since the first century following the birth of Islam, we see that it has been examined in various aspects by societies belonging to different beliefs and cultures from close and distant. It is a known fact that with the rapid spread of Islam as a result of the conquests, Muslims encountered societies belonging to different religions, and encountered unexpected situations, including different cultures and economic situations. The need to deal with all aspects of the last religion, Islam, to determine its place and position against different religions and beliefs, and to protect its integrity against them has emerged. Thus, while reinforcing the beliefs of his followers, on the other hand, he created a system by revealing the mistakes of the other party. It was the science of Akâid and Kalâm that established this system and determined and consolidated the place and position of the religion of Islam against other beliefs. Today, we are witnessing the emergence of many thoughts contrary to the Islamic belief system and the increasing destruction of this fact that has been going on for centuries. It is beyond the explanation that there is a necessity to struggle with these currents that are fed with different ideas such as Atheism, Deism, Positivism, Rationalism, Materialism, Nihilism, Agnosticism, Evolutionism and Darwinism, Pantheism, Panenteism and Freud Psychoanalysis, which are accepted by different societies today.

Key Words; Kalam, Akaid, Faculty of Theology Students, Kocaeli Theology, curriculum.

Giriş

Allah Teâlâ tarafından Cebrâil vasıtasıyla Hz. Muhammed'e gönderilen en son ve mükemmel din olan İslâm üç ana temel üzerine kurulmuştur. Bu temeller "İtikâdî", "Amelî" ve "Ahlakî hükümler olmak üzere üç kısımdır. Bunlardan İtikâdî hükümler akâid ve kelâm ilminin konusu, amelî hükümler fıkıhın konusu, ahlakî hükümler ise tasavvuf ve ahlak ilminin konusu şeklinde sistematize edilmiştir. Böylece ortaya şöyle bir ayırımın çıktığını söyleyebiliriz; Akâid, İslâm dininin inanç esaslarını, Kelâm İlmi ise inanç esaslarının çeşitli delillerle temellendirilmesidir.

Günümüzde Müslümanlar İslâm karşıtı ortaya çıkan çeşitli fikirler karşısında İslam inancını muhafaza etmek, yapılan saldırıları, eleştirileri, İslâm'ı dünya gündeminde hep olumsuz bir şekilde tutmaya çalışanlarla mücadele ile geçmektedir. İslâm karşıtı düşüncelerle mücadele etmek bütün Müslümanlar üzerine olmasa da İlâhiyat eğitimi almış olanların üzerine farz-ı kifâyedir. Müslüman toplumu bilhassa genç nesilleri bu zararlı akımlardan koruma, inancında sebat ettirme ve inancını savunma yeteneği kazandırıp sapkın düşünceleri etkisiz kılabilme görevi öğretme vazifesi öncelikle dini yüksek eğitim veren İlâhiyat Fakültelerindedir.

İlâhiyat Fakültesi öğrencilerinin Kelâm İlminin tarifinden yola çıkarak şöyle bir misyonunun olduğunu söylemek mümkündür. "Kelâm ilmi Allah Teâlâ'nın zât ve sıfatlarından, nübüvvet ve risâlete dair meselelerden, mebd'e ve mea'd itibariyle yaratılmışların hallerinden İslâm kanunu üzere bahseden bir ilimdir."¹ Bu tarifi açacak olursak İslâm inanç esaslarını, davranışlarla ilgili temel ilkelerini nasların bütünlüğünü göz önünde bulundurarak, aklî yöntemlerle delillendirip ayrıca karşı fikirleri eleştirip cevaplandırmaktır.² Kelâm İlmi İslâm dininin temel inançlarını ve doktrinlerini tartışan özgün bir İslâm disiplindir. İslâm itikâdını diğer kültürlerle ait sapkın inanış ve düşüncelere karşı koruyan bir ilim dalıdır. Kelâm âlimleri, tarihin her döneminde toplum-

1 Ömer Nasuhi Bilmen, *Açıklamalı İlm-i Kelâm Dersleri Muvazzah İlm-i Kelâm*, (İstanbul: Semerkand Yayınları, 2015), 17.

2 Bekir Topaloğlu, *Kelâm İlmi Giriş*, (İstanbul: Damla Yayınevi, 1988), 49; *Kelâm Araştırmaları Üzerine Düşünceler*, (İstanbul: M.Ü İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları 2004), 5.

da ortaya çıkan inançla ilgili problemleri çözmeye çalışmışlardır.³ Bugün bu misyonun öncelikle İlahiyat alanında görev yapan akademisyenlerin ve öğrencilerin uhdesinde olduğunu söyleyebiliriz.

İslâm kelâmı peygamberimizin vefatından sonra hatta peygamber döneminde kader, hür irâde ve Allah'ın zâtıyla ilgili konular zaman zaman gündeme gelmiştir. Daha sonra fetihlerle genişleyen İslâm coğrafyasında Müslümanları etkileyen yabancı düşünce ve akımlara karşı aklî ve mantıkî delillerle İslâm'ın Kur'an'dan alınan temel ilkelerinin savunmasını yaparak ortaya çıkan, sonrasın da ise Kur'an ve Hz. Peygamber'in sözlerinden ve aklî deliller getiren diğer ilimlerden de istifade ederek gelişen bir ilim dalı haline gelmiştir.

Sahih bir itikâda sahib olmanın temel şartı zihin ve gönül dünyamızı, tevhîd inancını bozan; şirk, küfür ve nifak gibi söz, düşünce ve fiillerden arındırmaktır.⁴ İslâm düşünce geleneğinde; itikâd asıl üzerine bina edilir. Onun için tarih boyunca İslâm düşünürü kelâmcılar İlm-i Tevhîd ile ilgili esasları öğrenmenin kadın ve erkek her Müslümanın üzerine farz-ı ayın olduğunu söylemişlerdir.

Dikkatlerinize sunmaya çalıştığımız İlahiyat Fakültelerindeki Kelâm derisiyle alakalı anket esaslı soru ve tablolardan oluşan bu makale İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin bu alana ilgi ve alakalarını arttırmaya yöneliktir. Bununla beraber onları motive ederek günümüz inanç problemleri ile nasıl mücadele edilmesi gerektiğini, bu tür yanlış ve sapkın fikirlere karşı gelişen günümüz bilimlerini de dikkate alarak yetkin ve donanımlı bir hale getirmektir. Sorular; İlahiyat Fakültelerindeki kelâm derslerinin niteliği çerçevesinde öğrencilerin görüşlerini alarak bir fikir edinmeye yöneliktir. İlahiyat Fakültelerindeki Kelâm derslerinin kısaca tarihi sürecine değindikten sonra, bu dersi veren öğretilerin, öğrencilerin fikir ve düşüncelerini ortaya koymaktır. Elde edilen tespitleri göz önünde bulundurarak daha anlaşılır ve pratikte faydalı olacak nasıl bir kelâm dersi verebilme ve bu derse karşı öğrencilerin ilgi ve alakalarını arttırmaktır.

3 Yusuf Şevki Yavuz, "Kelâm", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları 2002), 25/194-196.

4 İmâm-ı A'zam, *Fıkhu'l-Ekber*, tercüme ve şerh, Abdülvehhab Öztürk, (İstanbul: Şamil Yayınevi, 2016), 90/5; Mağnisavî, *Şerhu Fıkhu'l-ekber*; (İstanbul: İsmailağa Yayınevi, 2018), 33; Ramazan Altıntaş, *Sana İtikattan Soruyorlar* (İstanbul: Kitaparası Yayınları, 2018), 13.

Yine bu çalışmada İlahiyat Fakültelerinde verilen kelâm dersleri hakkında öğrencilerin görüşlerini alarak kelâm derslerine nasıl baktıkları ölçülmüştür. Bu çalışma öğrencilerin kelâm ilmiyle ilgili görüşlerini yansıtması açısından önemlidir. Bu kapsamda geçmişte yapılan kelâm eğitimine kısaca değinilmiş, bu eğitimin nasıl olduğuna dair araştırmalardan örnekler verilmiştir. Geçmişte verilen kelâm dersleri kısaca değerlendirilip sonra günümüzde verilen kelâm derslerine değinilmiştir. Ayrıca kelâm derslerinin Osmanlı'ya kadar olan dönemi, Osmanlı Dönemi, Cumhuriyet Döneminden kısaca bahsedilmiştir. Kelâm ilminin gelişim süreci ile birlikte genel tartışmalara da değinilerek özetlenmiştir.

Bu anket çalışması makalenin hedefi, 2021 yılında Kocaeli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin katılımıyla yapmış olduğumuz araştırmadan elde ettiğimiz sonuçlarla, Muhammed Hüseyin Alin'in 2016'da yapmış olduğu "İlahiyat Fakültelerinde Kelâm Öğretimi: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği" çalışmasında olan sonuçları karşılaştıracaktır. Sonuç ve kısa bir değerlendirme ile beraber örnek olması bakımından farklı bir İlahiyat Fakültesi öğrencileri ile yapılan anket sonucunu karşılaştırarak bir fikir vermektir.

GEÇMİŞTE KELÂM EĞİTİMİ

Kelâm dersleri felsefi içeriği açısından bir meşruiyet sorunu yaşamıştır. Bu nedenle geleneksel eğitim kurumları olan medreselerin müfredatına girmesi zamanla olmuştur. Bundan dolayı onun diğer ilimlerle kıyaslanması ve aynı müfredatta yer alması tepkiyle karşılanmıştır.⁵ Osmanlıdaki medreselerin oluşum süreci, Nizâmiye Medreselerine dayalı olarak Sünnîliği savunmak ve öğretmek için bir araç olmuştur. Medreselerin oluşumundan hemen sonra kurulan Nizâmiye Medreselerinde fıkıh, usûl-i fıkıh, Kur'an dersleri okutulmak istenirken felsefi bir yapıya sahip olan kelâm ilimleri okutulmak istenmemiştir. Anadolu Selçuklu ve İlhanlılar döneminde varlığını koruyan medreselerde de aynı düşünceler hâkim olmuş yine kelâm dersi okutulmak istenmemiştir. Ancak Selçuklu medreselerinde fıkıh ve kelâmın yanında, mantık ve matematik gibi aklî ilimlerin okutulduğuna dair bilgiler mevcuttur.⁶ Selçuklularda

5 Osman Demirci, (2016) .Osmanlıda Kelam Eğitimi. *Türkiye Araştırmaları Dergisi*, 14-28, s.9.

6 Mustafa Said Yazıcıoğlu, "XV ve XVI Yüzyıllarda Osmanlı Medreselerinde İlm-i Kelâm Öğretimi ve Genel Eğitim İçindeki Yeri", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam İlimleri Enstitüsü Yayınları*, sayı-4, (Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1980), 275.

medreselerden ziyade kelâm ilmi daha çok halk arasında yaygındı.⁷ Kelâm ilmine duyulan bu tepki nedeni ile Aziziye Medresesinde kelâm ve felsefe dersi veren Seyfeddin el-Âmidî'nin (öl. 631/1233) Diyarbekir'in eski hükümdarı ile gizlice mektuplaştığı ileriye sürülerek müderrislikten azledilmesine neden olmuştur.⁸ Osmanlı dönemine gelindiğinde ise kelâm ilminin en çok parladığı dönem Fatih (ö.886/1481) dönemidir.⁹ Sistemli ve hiyerarşik bir düzene sahip olan medreselerin kırılma noktası Kanûni (ö.974/1566) döneminde gerçekleşecek ve bu medreselerdeki ilmi faaliyetler Fatih dönemindeki seviyeye bir daha ulaşamayacaktır. Osmanlı döneminde en zengin kelâm öğretimi klasik dönemde olmuştur. Kelâm öğretimi klasik dönemden sonra geleneksel medreseler de giderek zayıflamaya başlamış müfredatta yer alan kelâm dersleri çıkartılmış, hiyerarşik sistem bozulmuştur. Geleneksel medresede kelâm ilminin durumu böyleyken Osmanlı Medreselerinde kelâm ilmi fıkıh ilmi gibi en temel ders olarak varlığını sürdürmüştür. Yapılan medrese ıslahatlarından sonra kelâm derslerine genişçe yer verilirken kelâm ilmine zemin hazırlayan diğer pozitif ilimlerde medrese müfredatında yer almıştır. Cumhuriyet döneminde kelâm eğitimi medreselerdeki ağırlıklı konumunu Dâr'ul-Fünûn'un¹⁰ kurulması ile artarak ve pekiştirerek sürdürmüştür. 1924 yılında eğitim ve öğretimin görüldüğü medreselerin kaldırılması ve dini eğitim veren medreseler yerine İlahiyat Fakültesinin kurulması, kelâm ilminin nicelik ve de nitelik bakımından önemini arttıranın yanı sıra nitelik ve niceliğin fakülte müfredatına da yansımalarını müşahade etmekteyiz. Çünkü Batı'da din ve dini anlayışa karşı, ortaya çıkan hususlar bunlarla ilgili gelişmeler Türkiye dahil bir çok Müslüman ülkede de etkisini göstermiştir. Türkiye'de dinin anlatım, ifade, yanlış kabul edilen fikir ve düşüncelere karşı savunma görevinin üstlenicisi olarak bilinen kelâm ilminin aynı zamanda önemli bir rol kazanmasını da

7 Yazıcıoğlu, "XV ve XVI Yüzyıllarda Osmanlı Medreselerinde İlm-i Kelâm Öğretimi ve Genel Eğitim İçindeki Yeri", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam İlimleri Enstitüsü Yayınları*, sayı-4, 275.

8 Bk. Emrullah Yüksel, "Âmidî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları 1991), 3/57-58.

9 Osman Demirci, "Osmanlıda Kelam Eğitimi", *Türkiye Araştırmaları Dergisi*, 14-28, (2016), 11.

10 Osmanlı Devletinde XIX. yüzyılda kurulan yüksek öğretim müessesesi. Bk. Ekmeleddin İhsanoğlu, "Dârül-fünun", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları 1993), 8/521-525.

beraberinde getirmiştir. 1950'li yıllarda kurulan İlahiyat Fakültesi ve Yüksek İslâm Enstitüleri ile beraber entelektüel ilgiye tekrar mazhar olan kelâm ilmi, bu ilgi ve mazhariyet paydasında gelişmesini her geçen gün artırarak sürdürmüştür. 2021 yılını örnek verecek olursak İlahiyat Fakültesi, İslâmî İlimler fakültesi ismi altında 116 Yüksek din Öğretimi veren eğitim kurumları vardır. Buralarda on bin civarında akademik personel görev yapmakta olup, örgün, ön lisans ve İLİTAM olmak üzere yaklaşık yüz elli altı bin öğrenci yüksek din öğretimi programlarında okumaktadır.¹¹ Yüksek din öğretim programlarının hepsinde İslâm İnanç Esasları, Kelâm Tarihi ve Sistematik Kelâm gibi zorunlu ve seçmeli kelâm dersleri verilmektedir. Kelâm dersleri bu öğretim kurumlarının müfredatında ağırlıklı yerini hala korumakta olduğunu söyleyebiliriz. Gelinen noktada hem akademisyen sayısı hem de hatırı sayılır bilimsel çalışma birikimi olarak belli bir düzeye ulaşmıştır. XIX. yüzyılın başlarında muhteva ve metot üzerinde belirgin bir şekilde etkilerinin görüldüğü müsteşriklerin yönlendirici ve belirleyicilikleri zaman içinde kırılarak artık özgün bir seviyeye geldiğini söyleyebiliriz. Kelâm ilmine dair yapılan bazı isimlendirmeler özellikle *Kur'an Kelâmı* ve *Geleneksel Kelâm* söylemleri kelâmın günümüzde de hala gündemde ve diri olduğunun kanıtıdır.¹²

GÜNÜMÜZDE KELÂM EĞİTİMİ

Günümüz Türkiye'sini göz önünde bulundurarak değerlendirdiğimizde kelâm ilminin medreselerdeki etkili konumu Dâru'l-Fünûn'un kurulmasıyla beraber artarak devam ettiğini söyleyebiliriz. 1924 yılında eğitim ve öğretimin görüldüğü medreselerin kaldırılması ve dini eğitim veren medreseler yerine İlahiyat Fakültesinin kurulması, kelâm ilminin nicelik ve de nitelik bakımın-

11 Muhammed Fatih Genç-Mehmet Ayhan, "İLİTAM Bölümü Öğrencilerinin Hadis Dersine Yönelik Tutumları", *Mizânü'l-Hak İslami İlimler Dergisi* 12, (Haziran2021), 105.

12 Geniş Bilgi İçin Bkz; Osman Demirci, (2016) ,Osmanlıda Kelâm Eğitimi. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*,14-28, (İstanbul: 2018); "Medrese Geleneğinde Akâid ve Kelâm İlmi" *Kelâm Araştırmaları Dergisi*, 11-1; Salih Zeki Zengin, II. Meşrutiyet Döneminde Osmanlılarda Medreselerin İslahı Çalışmaları (Teşkilat ve Ders Programları), *Diyanet İlmi Dergi*, (Ankara: Nisan- Mayıs-Haziran, 34/2, 1998), 43-52; Nesimi Yazıcı, Osmanlı Son Dönemi Taşra Medreseleri Üzerine Bazı Düşünceler, *Osmanlı Dünyasında Bilim ve Eğitim: Milletlerarası Kongresi*, (12-15 Nisan 1999, 2001); Yurdagül Mehmedoğlu, *Tanzimat sonrasında okullarda din eğitimi 1838-1920*, (İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları (İFAV), 2001).

dan önemini arttırmının yanı sıra nitelik ve niceliğin fakülte müfredatına da yansıtıldığını müşahade etmekteyiz. Çünkü Batı'da din ve dini anlayışa karşı, ortaya çıkan hususlar bunlarla ilgili gelişmeler Türkiye dahil bir çok Müslüman ülkede de etkisini göstermiştir. Türkiye'de dinin anlatım, ifade, yanlış kabul edilen fikir ve düşüncelere karşı savunma görevinin üstlenicisi olarak bilinen kelâm ilminin aynı zamanda önemli bir rol kazanmasını da beraberinde getirmiştir. 1950'li yıllarda kurulan İlahiyat Fakültesi ve Yüksek İslâm Enstitüleri ile beraber entelektüel ilgiye tekrar mazhar olan kelâm ilmi, bu ilgi ve mazhariyet paydasında gelişmesini her geçen gün artırarak sürdürmüştür. 2021 yılını örnek verecek olursak İlahiyat Fakültesi, İslâmî İlimler fakültesi ismi altında 116 Yüksek din Öğretimi veren eğitim kurumları vardır. Bugün 116 İlahiyat ve İslami İlimler Fakülteleri müfredatında ağırlıklı yerini hala korumaktadır. Geline noktada hem akademisyen sayısı hem de hatırı sayılır bilimsel çalışma birikimi olarak belli bir düzeye ulaşmıştır.¹³ Bu çalışmamızda İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin kelâm derslerine yönelik tutumları incelenecektir.

2.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada hem nicel hem de nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmanın teorik çerçevesi oluşturulurken Kelâm ve Sistemik Kelâm alanlarıyla ilgili çalışmalar taranarak bunlardan yararlanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda betimsel araştırma yöntemlerinden tarama modeli; nitel boyutunda ise yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Verilerin yorumlanması sürecinde betimsel analiz ve içerik analizinden faydalanılmıştır. Betimsel analizde elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılanarak sık sık yer verilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır.¹⁴ İçerik analizi tekniği ise metin veya metinlerden oluşan bir kümenin içindeki belli kelimelerin veya

13 Çağfer Karadaş ‘‘Günümüz Türkiye’sinde Kelam İlmi’’ *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi* 2(1): 129-151, (2009).

14 Doğan S, Kavtelek, C, (2015), Hayat Boyu Öğrenme Kurum Yöneticilerinin Hayat Boyu Öğrenme Kavramına İlişkin Görüşleri, ‘‘Hayat Boyu Öğrenme İçin Bir Metafor Analizi’’, *Yüksek Öğretim Ve Bilim Dergisi*, 5(3) 292-303.

kavramların varlığını belirlemeye yönelik yapılır. Araştırmacılar bu kelime ve kavramların varlığını, anlamlarını ve ilişkilerini belirler ve analiz ederek metinlerdeki mesaja ilişkin çıkarımlarda bulunurlar.¹⁵ Araştırmada, çalışma materyali olarak Kocaeli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin kelâm dersi hakkında sorulan araştırma sorularına verdikleri cevaplar kullanılmıştır.

2.2. Araştırmanın Hipotezleri

İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin kelâm dersleri hakkındaki görüşleri, kelâm derslerinden beklentileri, kelâm dersleri öğretmenleri hakkındaki düşünceleri, dersi öğretmede kullanılan metot, yöntem ve materyallere karşı düşüncelerini almak için yapılan bu araştırmanın Kelâm dersleri öğrencilerinin dersin daha iyi bir şekilde işlemesine katkı sağlaması için neler yapması gerektiğini hedefleyen bu çalışmanın, problem ve amaçları doğrultusunda test edilecek hipotezler aşağıda belirtilmiştir.

1. İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin kelâm derslerine yönelik tutum ve düşünceleri olumludur.

2. İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Kelâm dersleri hakkında İmam Hatip Liselerinden ve diğer liselerdeki Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinden sınırlı da olsa bilgi birikimleri vardır.

3. İlahiyat Fakültesi öğrencileri Kelâm Derslerinde öğrendikleri bilgilerle Kelâm ile ilgili sorulara cevap vermektedirler.

4. İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin Kelâm dersinin diğer derslerle özellikle Temel İslâm Bilimleri, Felsefe ve Din Bilimleri alanındaki derslerle ilişkili olduğunu düşünürler.

5. Kelâm dersi öğrencileri Temel dini konuları özellikle İnanç Esaslarını ve esasların delillendirilmesi hususlarını diğer derslerin öğrencilerine göre daha iyi bir şekilde anlatır.

15 Doğan S, Kavtelek, C, (2015), Hayat Boyu Öğrenme Kurum Yöneticilerinin Hayat Boyu Öğrenme Kavramına İlişkin Görüşleri, "Hayat Boyu Öğrenme İçin Bir Metafor Analizi" *Yüksek Öğretim Ve Bilim Dergisi* 5(3) 292-303.

2.3 Problem Cümlesi

İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin gözünden kelâm derslerinin daha iyi bir şekilde öğretilmesine katkı sağlayan durumlar ve mevcut olan durum nasıldır? Bu bağlamda kelâm dersinde yöntem ve metotlar nasıl geliştirilebilir?

2.3.1. Alt Problemler

1. Kelâm dersi ve diğer dersler arasında bir ilişki var mıdır?
2. Sistematik Kelâm dersinde problemler mezhep görüşlerine göre aktarıldıktan sonra yeniden teolojik olarak değerlendirilmeli ve yeni fikirler ortaya konulmalı mıdır?
3. Kelâm derslerinde anlatılanlar yaklaşık 1400 yıl önce yapılan tartışmalara indirgenip aktarılması öğrencileri cezbetmekte midir?
4. Fakültede Kelâm dersleri için okutulan kaynaklar yeterli midir?
5. Kelâm derslerinde anlatılanlar günümüz ihtiyacını karşılıyor mu?
6. Bütün derslerde olduğu gibi, öğrencinin sağlam temeli yokken, kelâm dersinde tüm fikirler ve akımlar öğrenciye aktarılmalı mı?
7. Kelâm dersi hocaları ezberci bir sistem yerine eleştirel düşünceye dayalı bir metot izliyorlar mı?
8. Kelâm dersi hocaları konuları öğrenciler için cazip kılacak metot ve materyalleri kullanmaya özen gösteriyorlar mı?
9. Kelâm dersi sınavında hocanın anlattığını aynen ve tekraren yazmak yüksek not almak için yeterli midir?
10. Kelâm dersinin hocaları modern öğretim yöntemlerine göre ders anlatmakta mıdır?

2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Bir anket formu hazırlanarak araştırmanın verileri toplanırken, bu anket formu hazırlanırken öğrencilerin kelâm dersine bakış açılarını tespit etmeye yönelik sorular sorulmaya özen gösterilmiştir. Anket sonuçları tablolar halinde verilerek Kullanılan anket içerisinde “Kesinlikle katılıyorum” “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum”, “Kesinlikle Katılmıyorum” tarzında

34 soru¹⁶ sorulmuştur. yorumlanırken bu aşamada yüzde ve sayı yöntemi ile analiz yapılmıştır. Kullanılan anket içerisinde “Kesinlikle katılıyorum” “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum”, “Kesinlikle Katılmıyorum” tarzında 34 soru¹⁷ sorulmuştur. Ankette yer alan öğrencilerin kelâm dersine yönelik görüş ve beklentileri, Kelâm dersine dair bilgileri, kelâm kaynaklarına olan hâkimiyetleri, kelâm dersinin diğer İslâmî ilimlerle olan ilişkisi, kelâm dersini alan öğrencilerin dersin öğreticilerine karşı tutumları gibi sorular sorulmuştur. Anket neticesinde ortaya konan verilerin çözümlenmesinde frekans ve yüzde teknikleri kullanılmıştır. Bunun yanı sıra her soru için ayrı ayrı tablolar hazırlanmıştır. Tabloların altına açıklamalar eklenerek veriler desteklenmiştir.

2.3.SONUÇLAR VE YORUMLAR

a) İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Kelâm Derslerine Karşı Tutumları

Tablo: 1 Kelâm derslerinin haftalık programlardaki ders sayısı arttırılmalıdır.

	Frekans	%
Katılıyorum	54	27,4
Kesinlikle Katılıyorum	57	28,9
Kararsızım	40	20,3
Katılmıyorum	36	18,3
Kesinlikle Katılmıyorum	10	5,1
Toplam	197	100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine “Kelâm derslerinin haftalık programda ders sayısı arttırılmalıdır” sorusu sorulmuş; öğrencilerin %56,3’ü kelâm derslerinin haftalık programlarda ki ders sayısı arttırılsın derken, %23,4’ü kelâm derslerinin haftalık programda ki ders sayısının arttırılmamasını belirtmiş, %20,3’ü ise kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

16 Bkz. Salih Kesgin, “İlahiyat Fakültelerinde Hadis Eğitiminin Dünü, Bugünü ve Yarını: Tespit ve Teklifler”, araştırma soruları, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, Cilt 16, Sayı 1, (2016), 9-45.

17 Bkz. Kesgin, “İlahiyat Fakültelerinde Hadis Eğitiminin Dünü, Bugünü ve Yarını: Tespit ve Teklifler”, araştırma soruları, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, Cilt 16, Sayı 1, (2016), 9-45.

Tablo: 2 Kelâm dersleri genellikle ilgi çekicidir.

	Frekans	%
Katılıyorum	81	41,5
Kesinlikle Katılıyorum	65	33
Kararsızım	25	12,7
Katılmıyorum	19	9,6
Kesinlikle Katılmıyorum	7	3,5
Toplam	197	100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine kelâm derslerinin ilgi çekici olup olmadığı hakkında soru sorulmuş; öğrencilerin %74,5'i kelâm derslerinin ilgi çekici olduğu görüşünü belirtirken, %13,1'i ise Kelâm derslerinin ilgi çekici olmadığını söylerken, %12,7'si ise kelâm derslerinin ilgi çekici olup olmaması bakımından kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Çoğunluğa göre Fakültede okutulan kelâm dersleri ilgi çekicidir. Bu durum kelâm derslerine duyulan ihtiyacı ortaya koymaktadır.

Tablo: 3 Kelâm derslerinde edindiğim bilgilerin mezun olduktan sonra işime yarayacağını düşünmüyorum.

	Frekans	%
Katılıyorum	28	14,3
Kesinlikle Katılıyorum	35	17,8
Kararsızım	14	7,1
Katılmıyorum	63	32,1
Kesinlikle Katılmıyorum	56	28,6
Toplam	196	100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine kelâm derslerinde edindiği bilgilerin mezun olduktan sonra işlerine yarayıp yarayamayacağı hakkında soru sorulmuş olup öğrencilerin %60,8'i kelâm derslerinde edindikleri bilgilerin mezun olduktan sonra hayatlarında işlerine yarayacaklarını söylerlerken, %32,1'i ise işlerine yaraymayacağı görüşünü belirtmiş, %7,1'i ise bu konuda kararsız kaldıklarını ifade etmişlerdir. Bu durumdan yola çıkarak çoğunluğun görüşünün kelâm derslerinde anlatılan bilgilerin mezun olduktan sonra işlerine yarayacak olması,

İlahiyat Fakültesini okuyan ve bitirmiş olan öğrencilere gelen itikâdî sorulara cevap vermesi için kelâm derslerine ihtiyaç duyulması açısından kelâm dersleri İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin mezun olduktan sonra işlerine yarayacaktır.

Tablo: 4 Kelâm dersleri için ek bir çalışma yapmam sadece dersi geçmek için çalışırım.

	Frekans	%
Katılıyorum	32	16,3
Kesinlikle Katılıyorum	35	17,8
Kararsızım	27	13,8
Katılmıyorum	73	41,7
Kesinlikle Katılmıyorum	29	14,8
Toplam	196	100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine kelâm dersleri için ek bir çalışma yapıp yapmadıkları hakkında soru sorulmuş, öğrencilerin %34,1'i ek bir çalışma yapmadıklarını sadece kelâm derslerine sınavlardan geçmek için çalıştığını belirtirken %56,5'i ise kelâm dersi için ek bir çalışma yaptıklarını söylerken %13,8'i ise kararsız kaldıklarını söylemişlerdir. Kelâm dersleri İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin kendilerini yetiştirmeleri için önemli bir ders olduğu, sadece derslerin geçilmesi için değil ayrıca ek çalışmalar da yapılmalıdır.

Tablo:5 Kelâm derslerinde anlatılanlar günümüz ihtiyacını karşılamıyor.

	Frekans	%
Katılıyorum	28	14,4
Kesinlikle Katılıyorum	29	14,8
Kararsızım	36	18,5
Katılmıyorum	74	37,9
Kesinlikle Katılmıyorum	28	14,3
Toplam	195	100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine kelâm derslerinde anlatılanların günümüz ihtiyacını karşılayıp karşılamadığı hakkında soru sorulmuş, %29,2'i günümüz

ihtiyacını karşılamadığı görüşünü belirtirken, %52,2'si ise günümüz ihtiyacını karşıladığını söylerken, %18,5'i ise kararsız kaldıklarını söylemişlerdir.

Tablo: 6 Fakültede kelâm dersleri için okutulan kaynaklar yeterlidir.

	Frekans	%
Katılıyorum	51	26,2
Kesinlikle Katılıyorum	32	16,4
Kararsızım	49	25,1
Katılmıyorum	51	26,1
Kesinlikle Katılmıyorum	12	6,1
Toplam	195	100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine kelâm dersleri için okutulan kaynaklar yeterli midir diye soru sorulmuş, öğrencilerin %42,6'sı okutulan kaynakların yeterli olduğunu söylerken, %32,2'si okutulan kaynakların yeterli olmadığını görüşünde olup %25,1'i kararsız kalmıştır. Öğrencilerin bu konuda hemen hemen ikiye ayrıldığı ancak çoğunluğun kelâm dersi için okutulan kaynakları yeterli gördüğü anlaşılmaktadır.

Tablo: 7 Kelâm derslerinde zorlanıyorum.

	Frekans	%
Katılıyorum	47	24,2
Kesinlikle Katılıyorum	29	14,9
Kararsızım	33	17
Katılmıyorum	63	32,5
Kesinlikle Katılmıyorum	22	11,3
Toplam	194	100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine kelâm derslerinde zorlanıp zorlanmadıkları konusunda soru sorulmuş, öğrencilerin %43,8 'i kelâm derslerinde zorlanmadıklarını belirtirken, öğrencilerin %39,1'i kelâm derslerinde zorlandıklarını belirtmişlerdir. %17'si ise kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Çıkan sonuçlara göre öğrencilerin çoğunluğunun kelâm derslerinde zorlanmadıkları görülse de zorlanan öğrencilerin de fazla olduğu görülmektedir.

Tablo:8 Kelâm dersinde işlediğimiz bütün konuları hatırlıyorum

	Frekans	%
Katılıyorum	44	22,3
Kesinlikle Katılıyorum	32	16,2
Kararsızım	46	23,4
Katılmıyorum	66	33,5
Kesinlikle Katılmıyorum	9	4,6
Toplam	197	100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine kelâm derslerinde işledikleri bütün konuları hatırlayıp hatırlamadıkları konusunda soru sorulmuş, öğrencilerin % 38,5'i kelâm derslerinde işledikleri bütün konuları hatırladıklarını %38,1'i ise hatırlamadıklarını belirtirken, %46'sı kararsız görüş belirtmişlerdir. Çıkan sonuçlar, öğrencilerin hatırlayıp hatırlamama konusunda çekimser kaldığını göstermektedir.

Tablo: 9 Kelâm ile ilgili olan kavramları biliyorum.

	Frekans	%
Katılıyorum	70	34,9
Kesinlikle Katılıyorum	32	16,4
Kararsızım	50	25,6
Katılmıyorum	34	17,4
Kesinlikle Katılmıyorum	9	4,6
Toplam	195	100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine kelâm ile ilgili olan kavramları bilip bilmedikleri sorulmuş öğrencilerin %51,6'sı kavramları bildiklerini söylerken, %22'si bilmediklerini belirtmiş, %25,6'sı ise kararsız kaldıklarını belirtmişlerdir. Çıkan sonuçta çoğunluğun kelâm ile ilgili kavramları bildiğini görmekteyiz.

Tablo: 10 Kelâm dersleri genellikle ilgi çekicidir.

	Frekans	%
Katılıyorum	81	41,1
Kesinlikle Katılıyorum	65	33
Kararsızım	25	12,7
Katılmıyorum	19	9,6
Kesinlikle Katılmıyorum	7	3,5
Toplam	197	100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine kelâm derslerinin ilgi çekici olup olmadığı hakkında soru sorulmuş, öğrencilerin % 74,1'i kelâm derslerinin ilgi çekici olduğunu belirtirken, öğrencilerin 13,1'i kelâm dersinin ilgi çekici olmadığını belirtmiş, %12,7'si ise kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Çıkan sonuçlara göre kelâm dersinin çoğunluğun görüşüyle ilgi çekici olduğu görülmektedir.

b) İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Kelâm Dersleri ile İlgili Birikimlerine Bakışları

Tablo: 11 Kelâm derslerinin diğer derslerle ilişkili olduğunu düşünüyorum.

	Frekans	%
Katılıyorum	80	40,6
Kesinlikle Katılıyorum	62	31,5
Kararsızım	23	11,7
Katılmıyorum	18	9,1
Kesinlikle Katılmıyorum	14	7,1
Toplam	197	100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine Kelâm derslerinin diğer derslerle ilişkili olup olmadığı hakkında soru sorulmuş, öğrencilerin %72,1'i ilişkili olduğunu belirtirken, öğrencilerin %16,2'si ilişkili olmadığını söylemiş, %11,7'si kararsız olduklarını belirtmiştir. Çıkan sonuca göre öğrencilerin çoğunluğunun Kelâm

derslerinin diğer derslerle ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Din Felsefesi, İslâm Felsefesi derslerine baktığımızda bu derslerle ilişkili olduğunu görebiliriz.

Tablo: 12 Kelâm derslerinde itikadî mezheplerin düşünce sistemleri ve görüşleri karşılaştırmalı olarak öğretilmektedir.

	Frekans	%
Katılıyorum	69	35,2
Kesinlikle Katılıyorum	65	33,1
Kararsızım	30	15,3
Katılmıyorum	21	10,7
Kesinlikle Katılmıyorum	11	5,6
Toplam	196	100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine Kelâm derslerinde itikadî mezheplerin düşünce sistemleri ve görüşleri karşılaştırmalı olarak öğretilmekte mi öğretilmemektedir diye sorulmuş, öğrencilerin %68,3'ü öğretilmektedir derken, 16,3'ü öğretilmediğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin %15,3'ü ise kararsız kaldıklarını söylemişlerdir.

Tablo: 13 Kelâm derslerinin inanç konularında öğretici olduğunu düşünüyorum.

	Frekans	%
Katılıyorum	83	42,8
Kesinlikle Katılıyorum	59	30,4
Kararsızım	27	13,9
Katılmıyorum	19	7,2
Kesinlikle Katılmıyorum	10	7,7
Toplam	194	100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine Kelâm derslerinin inanç konularında öğretici olup olmadığı sorulmuş, öğrencilerin %73,2'si inanç konusunda öğretici olduğunu belirtmiş, öğrencilerin %14,9'u inanç konusunda öğretici olmadığı görüşünü belirtirken, %13,9'u ise kararsız olduklarını söylemişlerdir. Çıkan sonuçta öğrencilerin çoğunluğunun kelâm derslerinin inanç konu-

sunda öğretici olduğunu söylediklerini görmekteyiz. Kelâm derslerinin bazı konuları inançla ilgili meselelerden oluşmaktadır. Bu yapısı itibariyle inanç konularını sistemli bir şekilde ele alıp öğretmektedir.

Tablo: 14 Kelâm derslerinin içeriği tarihsel bağlamından koparılmamak kaydıyla günümüz sorunlarına cevap verme konusunda farklı çalışmalar yapılmalı.

	Frekans	%
Katılıyorum	83	42,3
Kesinlikle Katılıyorum	58	29,6
Kararsızım	28	14,3
Katılmıyorum	18	9,2
Kesinlikle Katılmıyorum	9	4,6
Toplam	194	100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine Kelâm derslerinin içeriği tarihsel bağlamından koparılmamak kaydıyla günümüz sorunlarına cevap verme konusunda farklı çalışmalar yapılmalı mı diye soru sorulmuş, öğrencilerin %71,9'u yapılmalı diye yanıt verirken, %14,3'ü kararsız olduklarını belirtirken, öğrencilerin %13,8'i yapılmamalı görüşünü belirtmişlerdir. Değişen dünya ve beraberinde getirdiği yeni sorunlara karşı bu sorunlara cevap verebilmek için farklı çalışmalar yapılmalıdır.

Tablo: 15 Kelâm derslerinde problemler mezhep görüşlerine göre aktarıldıktan sonra yeniden teolojik olarak değerlendirilmeli ve yeni fikirler ortaya konulmalıdır.

	Frekans	%
Katılıyorum	51	25,9
Kesinlikle Katılıyorum	55	27,9
Kararsızım	51	25,9
Katılmıyorum	26	13,2
Kesinlikle Katılmıyorum	14	7,1
Toplam	197	100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine kelâm derslerinde problemler mezhep görüşlerine göre aktarıldıktan sonra yeniden teolojik olarak değerlendirilmesi ve yeni fikirler ortaya konulmalıdır diye bir soru sorulmuş, öğrencilerin %53,8'i bu soruya olumlu yönde kanaat belirtirken %25,9'u kararsız olduklarını belirtmiş; % 20'si ise olumsuz yönde görüş belirtmiştir.

Tablo: 16 Kelâm derslerinde anlatılanlar 1400 yıl önce yapılan tartışmalara indirgenip aktarılması öğrencileri cezbetmiyor.

	Frekans	%
Katılıyorum	39	19,9
Kesinlikle Katılıyorum	34	17,3
Kararsızım	36	18,4
Katılmıyorum	58	29,6
Kesinlikle Katılmıyorum	28	14,3
Toplam	196	100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine Kelâm derslerinde anlatılanlar 1400 yıl önce yapılan tartışmalara indirgenip aktarılması öğrencileri cezbetmiyor diye bir soru sorulmuş öğrencilerin %37,2'si bu duruma katıldıklarını söylerken, %18,4'ü kararsız kalmış, %43,9'u bu duruma katılmadıklarını belirtmişlerdir.

c) İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin Kelâm Derslerinin İçeriği ve Kendi Hayatlarına Etkilerine Yönelik Bulgular

Tablo: 17 Kelâm dersleri Kur'an'a farklı bir pencereden bakmamızı sağlamaktadır.

	Frekans	%
Katılıyorum	77	39,5
Kesinlikle Katılıyorum	43	22
Kararsızım	38	19,5
Katılmıyorum	20	10,2
Kesinlikle Katılmıyorum	17	8,7
Toplam	196	100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine kelâm derslerinin Kur'an'a farklı pencereden bakmayı sağlayıp sağlamadığı hakkında soru sorulmuş, öğrencilerin % 61,5'i farklı pencereden bakıldığına dair görüş belirtmiş, %18,9 ise Kur'an'a farklı pencereden bakış sağlamadığına dair görüş belirtmiş, öğrencilerin % 19,5'i ise kararsız kaldıklarını ifade etmişlerdir. Çıkan sonuçlara göre öğrencilerin çoğunluğu kelâm dersinin Kur'an'a farklı pencereden bakmayı sağladığı görüşündedir.

Tablo: 18 Kelâm derslerinde okutulan kitaplar sayesinde günlük hayatta kelâm ile ilgili gelen sorulara rahatça cevap verebilirim

	Frekans	%
Katılıyorum	62	31,6
Kesinlikle Katılıyorum	34	17,3
Kararsızım	52	26,5
Katılmıyorum	32	16,3
Kesinlikle Katılmıyorum	16	8,1
Toplam	196	100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine kelâm derslerinde okutulan kitaplar sayesinde günlük hayatta kelâm ile ilgili gelen sorulara rahatça cevap verip vermeme konusunda bir soru sorulmuş, öğrencilerin %48,9'u rahatça cevap verdiklerini söylerken, %24,4'ü gelen sorulara rahatça cevap veremediklerini söylemiş, %26,5'u ise kararsız olduklarını söylemişlerdir. Çıkan sonuçlara göre çoğunluk kelâm derslerinde okutulan kitaplar sayesinde günlük hayatta kelâm ile ilgili gelen sorulara rahatça cevap verdiklerini söylemiştir.

Tablo: 19 Kelâm ilmi sayesinde çevremden gelen itikâdî problemlere çözüm üretebilirim

	Frekans	%
Katılıyorum	72	36,5
Kesinlikle Katılıyorum	33	16,7
Kararsızım	53	26,9
Katılmıyorum	25	12,7
Kesinlikle Katılmıyorum	14	7,1
Toplam	197	100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine almış oldukları kelâm sayesinde çevrelerinden gelen itikâdî problemlere çözüm üretip üretememe konusunda soru sorulmuş, öğrencilerin %53,2'si problemlere çözüm ürettiğini söylerken, %19,8'i çözüm üretemediklerini söylemişler, %26,9'u kararsız kaldıklarını ifade etmişlerdir. Çıkan sonuca göre kelâm dersleri sayesinde oluşan itikâdî problemlere çözüm ürettiklerini söylemişlerdir.

Tablo: 20 Kelâm dersleri ile ilgili ders kitabı haricinde Türkçe bir eser okudum.

	Frekans	%
Katılıyorum	56	28,7
Kesinlikle Katılıyorum	49	26,1
Kararsızım	22	11,3
Katılmıyorum	51	26,1
Kesinlikle Katılmıyorum	16	8,2
Toplam	195	100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine Kelâm ders kitapları haricinde, kelâmla ilgili Türkçe bir eser okuyup okumadıkları sorulmuş, öğrencilerin %53,8'i Kelâm ders kitapları haricinde kelâmla ilgili Türkçe bir eser okuduklarını belirtmiş, %34,3'ü ise okumadıklarını belirtmiş, %11,3'ü ise kararsız kaldıklarını ifade etmiştir. Çıkan sonuca göre kelâm ile ilgili ders kitabı haricinde Türkçe bir eser okuyan öğrencilerin sayısı okumayanlardan fazla çıkmıştır. Kelâm derslerine daha fazla ilgisi olan öğrenciler ders kitabıyla yetinmemiş kelâmla ilgili başka Türkçe eserlerde okumuştur.

Tablo: 21 Kelâm derslerinin yeri olmazsa olmaz bir derstir ve önemi çok büyüktür.

	Frekans	%
Katılıyorum	73	34,2
Kesinlikle Katılıyorum	74	37,7
Kararsızım	22	11,2
Katılmıyorum	14	7,1
Kesinlikle Katılmıyorum	13	6,6
Toplam	196	100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine kelâm derslerinin yeri olmazsa olmaz bir ders ve öneminin çok büyük olduğuna dair bir soru sorulmuş, öğrencilerin % 71,9'u kelâm derslerinin öneminin çok büyük olduğunu ve olmazsa olmaz bir ders olduğunu belirtmiş, % 13,7'si bu görüşe katılmadıklarını belirtmiş, %11,2'i ise kararsız kaldıklarını ifade etmişlerdir. Çıkan sonuca göre çoğunluk kelâm derslerinin öneminin büyük olduğunu ve olmazsa olmaz bir ders olduğu kanaatindedir. Kelâm Dersleri İlahiyat Fakültelerinde önemli olan bir ders olarak varlığını sürdürmektedir.

d) İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin kelâm derslerinin diğer derslerle ilişkisine yönelik bulgular

Tablo: 22 Kelâm derslerinde işlenen konular ile İslâm felsefesi derslerinde işlenen konuları rahatlıkla karşılaştırabilirim

	Frekans	%
Katılıyorum	55	28,4
Kesinlikle Katılıyorum	40	20,6
Kararsızım	60	30,9
Katılmıyorum	27	13,9
Kesinlikle Katılmıyorum	12	6,1
Toplam	194	100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine kelâm derslerinde işlenen konular ile İslâm felsefesi derslerinde işlenen konuları rahatlıkla karşılaştırabilirler mi diye sorulmuş, öğrencilerin %49'u kelâm derslerinde işlenen konular ile İslâm felsefesi derslerinde işlenen konuları rahatlıkla karşılaştırabiliriz diye yanıt verirken, %20'si karşılaştıramadıklarını belirtmiş, %30,9'u kararsız kaldıklarını ifade etmişlerdir. Çıkan sonuçlara göre çoğunluğu oluşturan grubun görüşüne göre kelâm derslerinde işlenen konular ile İslâm felsefesi derslerinde işlenen konuları rahatlıkla karşılaştırabildikleri ortadadır. Kelâm dersleri ve İslâm Felsefesi derslerinin konularına baktığımız takdirde konu bakımından benzer özellikler görülmekte olup karşılaştırmanın kolaylıkla yapılabileceği ortadadır.

Tablo: 23 Kelâm derslerinde işlenen konular ile din felsefesi dersinde işlenen konular genellikle örtüşmektedir.

	Frekans	%
Katılıyorum	55	28,6
Kesinlikle Katılıyorum	38	19,8
Kararsızım	62	32,3
Katılmıyorum	26	13,5
Kesinlikle Katılmıyorum	11	5,7
Toplam	192	100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine kelâm derslerinde işlenen konular ile din felsefesi dersinde işlenen konular genellikle örtüşmekte midir diye sorulmuş, öğrencilerin %48,4'ü genellikle örtüşür diye cevap vermiş, öğrencilerin %19,2'si genellikle örtüşmez demiştir. Öğrencilerin %32,3'ü kararsız olduklarını söylemiştir. Çıkan sonuçlara göre çoğunluğun görüşü genellikle örtüşür olmuştur.

Tablo: 24 Kelâm derslerinde edindiğim birikim Mezhepler Tarihi kapsamında gelen sorulara rahatlıkla cevap vermeme sağlar.

	Frekans	%
Katılıyorum	68	34,9
Kesinlikle Katılıyorum	46	23,6
Kararsızım	53	27,2
Katılmıyorum	17	8,7
Kesinlikle Katılmıyorum	11	5,6
Toplam	195	100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine “kelâm derslerinde edindiğim birikim Mezhepler Tarihi kapsamında gelen sorulara rahatlıkla cevap vermeme sağlar mı sağlamaz mı” diye sorulmuş, öğrencilerin %58,5'i kelâm derslerinde edindiğim birikim Mezhepler Tarihi kapsamında gelen sorulara rahatlıkla cevap vermeme sağlar diye yanıt verirken, %14,3'ü rahatlıkla cevap veremediklerini söylemişleridir. %27'2'si ise bu konuda kararsız kaldıklarını ifade etmişlerdir. Çıkan sonuca göre “kelâm derslerinde edindiğim birikim Mezhepler Tarihi

kapsamında gelen sorulara rahatlıkla cevap vermemi sağlar” görüşü daha ağır basmaktadır. Genellikle konular benzerlik gösterdiği için böyle bir sonucun çıkması da olağan bir durumdur.

Tablo: 25 Kelâm derslerinde edindiğim birikim sayesinde İslâm Tarihi kapsamında gelen sorulara rahatlıkla cevap verebilirim.

	Frekans	%
Katılıyorum	55	28,5
Kesinlikle Katılıyorum	40	20,7
Kararsızım	49	25,4
Katılmıyorum	33	17,1
Kesinlikle Katılmıyorum	16	8,3
Toplam	193	100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine kelâm derslerinde edindiğim birikim sayesinde İslâm Tarihi kapsamında gelen sorulara rahatlıkla cevap verebilirim veremem diye soru sorulmuş, öğrencilerin % 49,2’si kelâm derslerinde edindiğim birikim sayesinde İslâm Tarihi kapsamında gelen sorulara rahatlıkla cevap verebilirim diye yanıt verirken, % 25,4’ü rahatlıkla cevap veremeyeceğini söylemiş, % 25,4’ü kararsız kaldıklarını ifade etmişlerdir. Çıkan sonuca göre Kelâm derslerinde edindiğim birikim sayesinde “İslâm Tarihi kapsamında gelen sorulara rahatlıkla cevap verebilirim” görüşü daha fazladır.

Tablo: 26 Kelâm derslerinde edindiğim bilgiler sayesinde Fıkıh kapsamında gelen sorulara rahatlıkla cevap verebilirim.

	Frekans	%
Katılıyorum	47	24,2
Kesinlikle Katılıyorum	30	15,4
Kararsızım	64	33
Katılmıyorum	37	19,1
Kesinlikle Katılmıyorum	16	8,2
Toplam	194	100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine “kelâm derslerinde edindiğim bilgiler sayesinde Fıkıh kapsamında gelen sorulara rahatlıkla cevap verebilir misiniz?

veremez misiniz?” diye sorulmuş, öğrencilerin %39,6’sı kelâm derslerinde edindiğim bilgiler sayesinde Fıkıh kapsamında gelen sorulara rahatlıkla cevap verebilirim diye yanıt verirken, %27,3’ü ise rahatlıkla cevap veremediklerini belirtmiş, %33’ü ise kararsız kaldıklarını ifade etmişlerdir. Çıkan sonuca göre çoğunluk “kelâm derslerinde edindiğim bilgiler sayesinde Fıkıh kapsamında gelen sorulara rahatlıkla cevap verebilirim” yanıtını vermiştir.

Tablo: 27 Kelâm derslerinde edindiğim bilgiler ile tefsir metotlarından kelâma dair yöntemler hakkında detaylı bilgi sahibi oldum.

	Frekans	%
Katılıyorum	63	32,6
Kesinlikle Katılıyorum	34	17,7
Kararsızım	52	26,9
Katılmıyorum	26	13,5
Kesinlikle Katılmıyorum	16	9,3
Toplam	194	100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine “kelâm derslerinde edindiğim bilgiler ile tefsir metotlarından kelâma dair yöntemler hakkında detaylı bilgi sahibi oldunuz mu? olmadınız mı?” diye soru sorulmuş, öğrencilerin %50,3’ü kelâm derslerinde edindiğim bilgiler ile tefsir metotlarından kelâma dair yöntemler hakkında detaylı bilgi sahibi oldum yanıtını verirken, %22,8’i ise bilgi sahibi olmadım yanıtını vermiştir. % 26,9’u ise kararsız kaldıklarını belirtmişlerdir. Çıkan sonuca göre “kelâm derslerinde edinilen bilgiler sayesinde kelâma dair yöntemler hakkında bilgi sahibi oldum” görüşü daha fazladır.

Tablo: 28 Kelâm derslerinde edindiğim bilgiler ile hadis derslerinde edindiğim bilgiler arasında herhangi bir çatışma yoktur.

	Frekans	%
Katılıyorum	52	27,2
Kesinlikle Katılıyorum	34	17,8
Kararsızım	58	30,4
Katılmıyorum	31	16,2
Kesinlikle Katılmıyorum	15	7,8
Toplam	191	100

İlahiyat fakültesi öğrencilerine kelâm derslerinde edindiğim bilgiler ile hadis derslerinde edindiğim bilgiler arasında herhangi bir çatışma yoktur diye bir soru sorulmuş öğrencilerin %45'i herhangi bir çatışma yoktur derken, %24'ü bu görüşe katılmadıklarını belirtmişlerdir. %30,4'ü ise kararsız kaldıklarını belirtmişleridir. Çıkan sonuca göre “kelâm derslerinde edindiğim bilgiler ile hadis derslerinde edindiğim bilgiler arasında herhangi bir çatışma yoktur” diyenler daha fazladır.

e) İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin dersin öğreticilerine yönelik tutumu

Tablo: 29 Bütün derslerde olduğu gibi, öğrencinin sağlam temeli yokken, kelâm derslerinde tüm fikirler ve akımlar öğrenciye aktarılıyor.

	Frekans	%
Katılıyorum	53	27,5
Kesinlikle Katılıyorum	52	27
Kararsızım	34	17,6
Katılmıyorum	37	19,2
Kesinlikle Katılmıyorum	17	8,8
Toplam	193	100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine “bütün derslerde olduğu gibi, öğrencinin sağlam temeli yokken, kelâm dersinde tüm fikirler ve akımlar öğrenciye aktarılıyor mu? aktarılmıyor mu?” diye sorulmuş, öğrencilerin %54'ü aktarıldığını söylerken, % 28'i aktarılmadığını belirtmişlerdir. %17,6'sı ise kararsız kaldıklarını söylemişlerdir. Çıkan sonuca baktığımızda çoğunluğun görüşünün bütün derslerde olduğu gibi, öğrencinin sağlam temeli yokken, kelâm derslerinde tüm fikirler ve akımlar öğrenciye aktarıldığı görüşü fazla çıkmıştır. Üniversite dersleri daha akademik olduğu ve lisedeki derslere benzemediği için öğrencilere bu dersler ağır gelmiş olabilir. Önceden İmam Hatip Lisesinde okumamış öğrenciler bu derslerde daha da zorlanabilirler.

Tablo: 30 Kelâm dersi hocalarını diğer derslerin hocalarına göre dini anlatma noktasında daha rahat buluyorum

	Frekans	%
Katılıyorum	44	22,8
Kesinlikle Katılıyorum	50	25,9
Kararsızım	37	19,2
Katılmıyorum	45	23,3
Kesinlikle Katılmıyorum	17	8,8
Toplam	193	100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine kelâm dersi hocalarını diğer derslerin hocalarına göre dini anlatma noktasında daha rahat bulup bulmadıkları konusunda bir soru sorulmuş, öğrencilerin %48'i kelâm dersi hocalarını diğer derslerin hocalarına göre dini anlatmada daha rahat buluyorum cevabını verirken, %32,1'i ise kelâm dersi hocalarını diğer derslerin hocalarına göre dini anlamada daha rahat bulmadıklarını söylemişlerdir. Öğrencilerin %19,2'si ise kararsız kaldıklarını söylemişlerdir. Çıkan sonuca göre çoğunluğun görüşü kelâm dersleri hocalarını diğer derslerin hocalarına göre dini anlamada daha rahat buldukları görüş olmuştur. Kelâm dersleri konusu itibariyle inanç konularını barındırdığı için öğrencilerine karşı böyle bir görüş belirtmeleri olağan bir durum olmuştur.

Tablo: 31 Kelâm dersi hocaları ezberci bir sistem yerine eleştirel düşünceye dayalı bir metot izliyorlar

	Frekans	%
Katılıyorum	56	28,5
Kesinlikle Katılıyorum	54	28,1
Kararsızım	47	27,5
Katılmıyorum	23	12
Kesinlikle Katılmıyorum	12	6,2
Toplam	192	100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine kelâm dersi hocaları ezberci bir sistem yerine eleştirel düşünceye dayalı bir metot izliyorlar mı? diye bir soru sorulmuş öğrencilerin % 56,6'sı böyle bir metot izlediklerini söylerken, öğrencilerin % 18,2'si böyle bir metot izlemediklerini söylemiş, % 27,5 'si ise kararsız kaldıklarını söy-

lemiştir. Çıkan sonuca göre kelâm dersleri hocaları ezberci bir sistem yerine eleştirel düşünceye dayalı bir metot izliyorlar düşüncesi daha fazla çıkmıştır.

Tablo: 32 Kelâm dersleri hocaları konuları öğrenciler için cazip kılacak metot ve materyalleri kullanmaya özen gösteriyorlar.

	Frekans	%
Katılıyorum	52	27,1
Kesinlikle Katılıyorum	44	22,9
Kararsızım	39	20,3
Katılmıyorum	40	20,8
Kesinlikle Katılmıyorum	17	8,8
Toplam	192	100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine kelâm dersleri hocaları konuları öğrenciler için cazip kılacak metot ve materyalleri kullanmaya özen gösteriyor mu? diye bir soru sorulmuş, öğrencilerin % 50'si kelâm dersleri hocaları konuları öğrenciler için cazip kılacak metot ve materyalleri kullanmaya özen gösteriyor, yanıtını verirken, %29,6'sı kelâm dersleri hocaları konuları öğrenciler için cazip kılacak metot ve materyalleri kullanmaya özen göstermediğini söylemiştir. Öğrencilerin %20,3'ü ise kararsız kaldıklarını söylemişlerdir. Çıkan sonuca baktığımızda kelâm dersleri hocaları konuları öğrenciler için cazip kılacak metot ve materyalleri kullanmaya özen gösteriyor yanıtı daha fazla çıkmıştır. Kelâm derslerinde farklı kaynaklara başvurarak günlük yaşamdan sorular ve örnekler vererek öğrenciler için konuları anlatmada daha cazip yöntemler olabilir.

Tablo: 33 Kelâm dersleri sınavında hocanın anlattığını aynen ve tekraren yazmak yüksek not almak için yeterli oluyor.

	Frekans	%
Katılıyorum	35	18,1
Kesinlikle Katılıyorum	44	22,8
Kararsızım	53	27,5
Katılmıyorum	44	22,8
Kesinlikle Katılmıyorum	17	8,8
Toplam	193	100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine kelâm dersleri sınavında hocanın anlattığını aynen ve tekraren yazmak yüksek not almak için yeterli oluyor mu diye bir soru sorulmuş, öğrencilerin %40,9'u yeterli olduğu kanaatindedir. Öğrencilerin %31,6'sı ise yeterli olmadığı kanaatindedir. Öğrencilerin %27,5'i ise kararsız olduklarını söylemişlerdir. Çıkan sonuca göre kelâm dersleri sınavında hocanın anlattığını aynen ve tekraren yazmak yüksek not almak için yeterli oluyor görüşü fazla çıkmıştır. Bu durum hocadan hocaya farklılık göstermektedir. Bazı hocalar sınavları test formatında yaparken bazı hocalarda kitabın aynısını istemektedir.

Tablo: 34 Kelâm derslerinde bazı hocaların modern öğretim yöntemlerine önem vermemesi, kendi oluşturdukları şablonu sunmaları ezber yöntemiyle bilgiyi öğretme sistemleri vardır.

	Frekans	%
Katılıyorum	56	28,7
Kesinlikle Katılıyorum	44	22
Kararsızım	43	22,1
Katılmıyorum	34	17,4
Kesinlikle Katılmıyorum	19	9,7
Toplam	195	100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine kelâm derslerinde bazı hocaların modern öğretim yöntemlerine önem vermemesi, kendi oluşturdukları şablonu sunmaları ezber yöntemiyle bilgiyi öğretme sistemleri var mıdır? diye bir soru sorulmuş öğrencilerin %30,7'si kelâm derslerinde bazı hocaların modern öğretim yöntemlerine önem vermemesi, kendi oluşturdukları şablonu sunmaları ezber yöntemiyle bilgiyi öğretme sistemleri vardır demişlerdir. Öğrencilerin %27,1'i ise böyle bir sistemleri yoktur demiş,% 22,1'i ise kararsız kaldıklarını ifade etmişlerdir. Çıkan sonuca göre kelâm derslerinde bazı hocaların modern öğretim yöntemlerine önem vermemesi, kendi oluşturdukları şablonları sunmaları ezber yöntemiyle bilgiyi öğretme sistemleri var demişlerdir. Bazı hocalar ezber yöntemiyle değil ama kendi anlatma stilleriyle dersi anlatmaktadırlar. Kendi şablonlarını sunup bazı olay ve örneklerle ilişkilendirip anlatmaktadırlar.

2.4. Değerlendirme

Kelâm dersleri, günümüzde İlahiyat Fakültelerinde verilen dini eğitimin temel taşlarından biri olmuştur. Bununla birlikte İlahiyat Fakültelerinin geçmişi bugününe varıncaya dek kelâm dersleri ile ilgili birçok program değişikliği yaşanmıştır. Nihayetinde kelâm günümüzde uygulanan ders programındaki yerini almıştır. İslâmî İlimlerin başında gelen kelâm dersinin, öğrenciler üzerindeki etkisini ortaya koyma amacıyla Kocaeli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde yaptığımız araştırmaya dayanarak elde ettiğimiz sonuçlar, kelâm derslerine giren öğretim elemanlarının derslerle ilgili niteliksel anlamda adımlar atmasına olanak sağlayacaktır. İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin kelâm derslerine yönelik görüş ve beklentilerini incelediğimizde öğrenciler kelâm bilgisinin mezun olduktan sonra meslek hayatlarında ve günlük hayatlarında gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Öte yandan öğrencilerin çoğunluğu kelâm derslerinde sıkılmadıklarını belirterek derse yalnızca dersi geçmek için çalışmadıklarını bildirmişlerdir. Kelâm derslerinin konularını hatırlamada kararsız oldukları görülmüştür. Bununla beraber kelâm ile ilgili olan kavramları bildiklerini söylemişlerdir.

- Kelâm dersleri ile alakalı birikimleri ise şöyleledir; Kelâm derslerinin derslerinin diğer derslerle ilişkili olduğunu düşünmektedirler. İnanç konularında öğretici olduğunu bilhassa ifade etmektedirler. Sistemik Kelâm dersinde itikâdî mezheplerin görüşleri karşılaştırmalı olarak öğretilmektedir. Günümüz sorunlarına cevap verme konusunda farklı çalışmalar yapılmalıdır.

- Kelâm derslerinin içeriği ve kendi hayatlarına etkilerine yönelik görüşler: Kelâm dersleri Kur'an'a farklı bir pencereden bakmamızı sağlamaktadır. Kelâm derslerinde okutulan kitaplar sayesinde gelen sorulara rahatlıkla cevap verebilirim. İtikâdî problemlere çözüm üretebilirim. Kelâm ders kitapları dışında Türkçe bir eser okudum. Kelâm derslerinin yeri ve önemi çok büyük bir derstir.

- Kelâm derslerinin diğer derslerle ilişkisi hakkındaki görüşleri: Kelâm dersleri ile İslâm felsefesi konularını rahatlıkla karşılaştırabilirim. Kelâm derslerinde işlenen konular ile Din Felsefesi dersinde işlenen konular genellikle örtüşmektedir. Kelâm derslerinde edindiğim bilgiler ile Mezhepler Tarihi kapsamında gelen sorulara rahatlıkla cevap verebilirim. İslâm Tarihinde gelen sorulara rahatlıkla cevap verebilirim. Fıkıh kapsamında gelen sorulara rahat-

lıkla cevap verebilirim. Kelâm derslerinde edindiğim bilgiler ile Tefsir Metotlarından Kelâm'a dair yöntemler hakkında detaylı bilgi sahibi oldum.

- Öğrencilerin dersin öğreticilerine karşı tutumu ise şöyledir: Öğrencinin sağlam temeli yokken kelâm derslerinde tüm fikirler ve akımlar öğrenciye aktarılıyor. Kelâm dersleri hocalarını dini anlamda daha rahat buluyorum. Kelâm dersleri hocaları ezberci bir sistem yerine eleştirel düşünceye dayalı bir metot izliyorlar. Sınavda hocanın anlattıklarını birebir yazmak yüksek not almak için yeterlidir. Hocalar modern öğretim yöntemlerine önem vermez, kendi oluşturdukları şablonları sunar, ezber yöntemiyle bilgiyi öğretme sistemleri vardır.

Sonuç

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine kelâm derslerine yönelik görüş ve beklentileriyle ilgili sorular yöneltilmiş ve bu sorulara verilen yanıtlarla birtakım analizler yapılmıştır. Örneğin Kocaeli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencileri hakkındaki çalışma örneğinde “Kelâm derslerinin yeri ve önemi sorulduğunda öğrencilerin % 71,9’u kelâm derslerinin yeri ve önemi çoktur görüşünü belirtmiş, aynı soru Ankara İlahiyat Fakültesi Üniversitesi çalışması örneğinde ise İlahiyat Fakültesi öğrencilerine sorulduğunda öğrencilerin %68’i kelâm derslerinin yeri ve önemi çoktur görüşünü belirtmiştir. Bu sonuçlara göre kelâm derslerinin her iki çalışma örneğinde de yeri ve önemi çoktur görüşü daha fazla çıkmıştır.

İlahiyat Fakültelerinde kelâm derslerinin içeriği ile ilgili bulgular ise; İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin kelâm derslerinde anlatılanların günümüz ihtiyacını karşılayıp karşılamadığı hakkındaki görüşleri şöyledir. Kocaeli İlahiyat Fakültesindeki çalışma örneğinde %52,2 oranında kelâm derslerinde anlatılanların günümüz ihtiyacını karşıladığı görüşü hâkim olmuştur. Ankara İlahiyat Fakültesi çalışma örneğinde ise yapılan görüşmede kelâm derslerinde anlatılanların günümüz ihtiyacını karşılamadığı görüşü hâkim olmuştur. Bu sonuçlara göre Kocaeli Üniversitesindeki çalışma örneğinde günümüz ihtiyacını karşıladığı görüşü hâkimken Ankara Üniversitesi çalışma örneğinde ise günümüz ihtiyacını karşılamadığı görüşü hâkim olmuştur.

İlahiyat Fakültelerinde kelâm derslerinin öğretim yöntemleri ile ilgili bulgular şöyledir: Ankara Üniversitesi çalışma örneğinde; Bazı öğretmenlerin, modern öğretim yöntemlerine gerekli önemi vermemesi, kendi oluşturdukları şablonu sunup tamamen ezberci bir sistem dayatıyorlar düşüncesi vardır. Kocaeli üniversitesi çalışma örneğinde ise öğrencilerin %30,7'sinin Bazı öğretmenlerin, modern öğretim yöntemlerine gerekli önemi vermemesi, kendi oluşturdukları şablonu sunup tamamen ezberci bir sistem dayatıyorlar düşüncesi vardır. Bu sonuçlara bakıldığında her iki çalışma örneğinde de olumsuz bir görüş karşımıza çıkmaktadır.

İlahiyat Fakültelerinde kelâm derslerinin öğretim materyalleri ile ilgili bulgular şöyledir. Ankara Üniversitesi çalışma örneğinde öğrencilerin görüşlerinden biri şöyledir: Olmayan şeyi değerlendiremem. Öğretim, materyalsiz ve tekdüze ilerliyor. Kocaeli Üniversitesi çalışma örneğinde ise öğrencilerin % 50'si kelâm dersi hocaları konuları öğrenciler için cazip kılabilecek metod ve materyalleri kullanmaya özen gösteriyor düşüncesi vardır. Bu sonuçlara baktığımızda Ankara Üniversitesi çalışma örneğinde bu konuda olumsuz bir görüş varken Kocaeli Üniversitesi çalışma örneğinde bu konuda olumlu bir görüş vardır.

Kelâm derslerinde kullanılan ölçme ve değerlendirme süreçleri ile ilgili bulgular şöyledir. Ankara Üniversitesi Çalışma örneğinde hocanın anlattığı aynen ve tekraren yazmak sınavda yüksek not almak için yeterli oluyor görüşü vardır. Kocaeli Üniversitesi çalışma örneğinde ise Kelâm dersleri sınavında hocanın anlattığını aynen ve tekraren yazmak yüksek not almak için yeterli midir sorusunda, öğrencilerin %40,9'u yeterli olduğu kanaatindedir. Bu sonuçlara göre her iki çalışma örneğinde de aynı görüşü görmekteyiz. Her iki çalışmada da kelâm dersleri sınavında hocanın anlattığını tekraren yazmak yüksek not almak için yeterlidir görüşü hâkimdir.

Kelâm derslerinde verilen bilgilerin öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayıp karşılamadığı ile ilgili bulgular şöyledir. Ankara Üniversitesi çalışma örneğinde kelâm dersinde öğretilen bilgiler yetersizdir çünkü gelecekte sorulacak sorulara bu bilgilerle tam olarak cevap veremeyiz görüşü vardır. Kocaeli Üniversitesi çalışması örneğinde ise öğrencilerin %48,9'u kelâm dersinde okutulan kitaplar sayesinde günlük hayatta kelâm ile ilgili gelen sorulara rahatça cevap

verdiklerini söylemişlerdir. Bu sonuçlara göre Ankara İlahiyat Fakültesi çalışma örneğinde kelâm derslerinin ihtiyacı karşılamadığı, sorulara bu bilgiler ile cevap veremeyecekleri görülmektedir. Kocaeli İlahiyat Fakültesi çalışma örneğinde ise durum tam tersi olarak karşımıza çıkmakta, Kelâm dersinde verilen bilgilerin ihtiyacı karşıladığı ve gelen sorulara bu bilgiler sayesinde cevap verebildikleri görüşü vardır.

Kelâm derslerinde alınan bilgilerin günlük hayatla ilişkilendirilmesi ile ilgili bulgular şöyledir. Ankara İlahiyat Fakültesi çalışma örneğinde kelâm derslerinde alınan bilgileri günlük hayatla bağı vardır görüşü hâkimdir. Kocaeli Üniversitesi çalışma örneğinde ise öğrencilerin %53'2'si kelâm ilmi sayesinde çevrelerinden gelen itikâdî problemlere çözüm ürettiklerini söylemiş kelâm ilmini bu yönüyle hayatlarıyla ilişkilendirebilmişlerdir.

Kaynakça

- Altıntaş, Ramazan. *Sana İtikattan Soruyorlar*, Kitaparası Yayınları, İstanbul 2018.
- Bilmen, Ömer Nasuhi. *Açıklamalı İlm-i Kelâm Dersleri Muvazzah İlm-i Kelâm*, Semerkand Yayınları, İstanbul 2015.
- Demirci, Osman. *Osmanlıda Kelam Eğitimi, Türkiye Araştırmaları Dergisi*, 2016.
- Demirci, Osman. *İmâm-ı A'zam, Fıkhu'l-Ekber*, tercüme ve şerh, Abdülvehhab Öztürk, Şamil Yayınevi, İstanbul 2016.
- İhsanoğlu, Ekmeleddin. "Dârül-fünun", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, TDV Yayınları, İstanbul 1993.
- Genç, Muhammed Fatih – Ayhan. Mehmet, "İLİTAM Bölümü Öğrencilerinin Hadis Dersine Yönelik Tutumları", Mizânü'l-Hak İslami İlimler Dergisi 12, 2021.
- Hüseyin, Ali Muhammed. "İlahiyat Fakültelerinde Kelam Eğitimi", Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2016.
- Karadaş, Çağfer. "Günümüz Türkiye'sinde Kelam İlmi" Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi 2(1): 129-151, 2009. -Kavtelek, Doğan S, Hayat Boyu Öğrenme Kurum Yöneticilerinin Hayat Boyu Öğrenme Kavramına İlişkin Görüşleri. Hayat Boyu Öğrenme İçin Bir Metafor Analizi" Yüksek Öğretim Ve Bilim Dergisi, 2015.
- Keşgin. "İlahiyat Fakültelerinde Hadis Eğitiminin Dünü, Bugünü ve Yarını", Tespit ve Tenkitler", araştırma soruları.
- Mağnisavî. *Şerhu Fıkhi'l-ekber*, İsmailağa Yayınevi, İstanbul 2018.
- Mehmedoğlu, Yurdağül. *Tanzimat sonrasında okullarda din eğitimi 1838-1920*, İstanbul Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları (İFAV), İstanbul 2001.
- Topaloğlu, Bekir. *Kelâm İlmi Giriş*, Damla Yayınevi, İstanbul 1988.
- Topaloğlu, Bekir. *Kelâm Araştırmaları Üzerine Düşünceler*, M.Ü İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 2004.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "Kelâm", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, TDV Yayınları, İstanbul 2002.
- Yazıcı Nesimi. "Osmanlı Son Dönemi Taşra Medreseleri Üzerine Bazı Düşünceler, Osmanlı Dünyasında Bilim ve Eğitim: Milletlerarası Kongresi" 12-15 Nisan, 1999/2001.

Yazıcıoğlu, Mustafa Said. "XV ve XVI Yüzyıllarda Osmanlı Medreselerinde İlm-i Kelâm Öğretimi ve Genel Eğitim İçindeki Yeri", Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam İlimleri Enstitüsü Yayınları, sayı-4, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1980.

Yüksel, Emrullah. "Âmidî", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, TDV Yayınları, İstanbul 1991.

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu

Sayı : E-10017888-010.99-222181
Konu : Dr.Öğr.Üyesi Recai ÇETRES

23.04.2022

İLAHİYAT FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

İlgi : 14.04.2022 tarihli, 218749 sayılı ve "Anket Sorularının Etik Açısından Uygunluğu" konulu yazı

Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 21/04/2022 tarih ve 2022/05 no lu toplantısında alınan 13 sıra sayılı kararı aşağıda sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Karar No 13: İlahiyat Fakültesi Dekanlığının 14.04.2022 tarih ve 218749 sayılı yazısı görüşüldü. Temel İslam Bilimleri Bölümü öğretim üyesi Dr. Öğr. Üyesi Recai ÇETRES'in yürüttüğü "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Gözüyle Kelam'a Bakış (Kocaeli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği)" başlıklı bilimsel çalışmaları kapsamında yapacağı anket uygulamasında, bilimsel araştırma ve yayın etiği açısından bir sakınca olmadığına oy birliği ile karar verildi.

Prof.Dr. İbrahim ŞİRİN
Kurul Başkanı